

Sygn. akt III AUa 1797/12

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	Agnieszka Skwirowska-Schoeneck

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2013 r. w Gdańsku

sprawy G. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do świadczenia przedemerytalnego

na skutek apelacji G. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23.07.2012 r., sygn. akt VIII U 690/12

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje G. D. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia

2 marca 2012 r.

Sygn. akt III AUa 1797/12

## UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 10 kwietnia 2012 r. odmówił ubezpieczonej G. D. prawa do świadczenia przedemerytalnego podnosząc, iż wnioskodawczyni do dnia, w którym ustało prawo do renty (tj. do 30 listopada 2007 r.) nie ukończyła wieku 55 lat.

Ubezpieczona odwołała się od powyższej decyzji domagając się przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego. Wskazała, że nie z jej winy, w grudniu 2007r., po orzeczeniu u niej częściowej niezdolności do pracy, Oddział nie wydał decyzji o wstrzymaniu prawa do renty. Dodała, iż decyzje odmawiającą jej prawa do renty wydano dopiero w dniu 3 sierpnia 2011 r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji. Ustosunkowując się do twierdzeń ubezpieczonej pozwany organ podał, iż sam fakt pobierania przez ubezpieczoną renty z tytułu niezdolności do pracy przy braku uprawnień do tej renty nie może skutkować spełnieniem warunku odnośnie uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy na dzień 6 stycznia 2011 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 23 lipca 2012 r. wydanym w sprawie VIII U 690/12 oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach: Ubezpieczona G. D., urodzona dnia (...), w dniu 01 marca 2012r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o świadczenie przedemerytalne. Na dzień złożenia wniosku ubezpieczona wykazała 26 lat, 11 miesięcy i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczona w okresie od dnia 01 października 2005 r. do dnia 31 października 2007r. miała ustalone prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W okresie od 1 grudnia 2007 r. ubezpieczona pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy bez podstawy prawnej. Wpłata była dokonywana na skutek błędu organu rentowego. Od dnia 23 sierpnia 2011r. ubezpieczona jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna z prawem do zasiłku w Powiatowym Urzędzie Pracy w G.. Okres pobierania zasiłku upłynął w dniu w dniu 01 marca 2012 r.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 10 kwietnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił wnioskodawczyni prawa do świadczenia przedemerytalnego wskazując, iż do dnia, w którym ustało prawo do renty (tj. do 30.11.2007 r.) nie ukończyła ona 55 lat.

Powyższy stan faktyczny był w ocenie Sądu Okręgowego bezsporny. Sąd ten ustalił go na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach ubezpieczeniowych pozwanego organu rentowego, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, że wywiedzione odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w części rozważań prawnych uzasadnienia przywołał treść art. 2 ust.1 ustawy z 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych, która w sześciu punktach wylicza w sposób wyczerpujący kategorie osób, którym przysługuje prawo do świadczenia przedemerytalnego.

Kwestią niesporną w ocenie Sąd I instancji jest to, że ubezpieczona spełnia przesłanki wymienione w przepisie art. 2 ust. 3 w/w ustawy. Poza sporem pozostawało także, iż wnioskodawczyni na dzień złożenia wniosku o świadczenie przedemerytalne wykazała ogółem 26 lat, 11 miesięcy i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Spornym pozostawało, czy do dnia, w którym ustało prawo do renty ubezpieczona ukończyła co najmniej 55 lat.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że z przeprowadzonego przez ten sąd postępowania dowodowego jednoznacznie i bezspornie wynika, że prawo ubezpieczonej do renty z tytułu niezdolności do pracy ustało w dniu 30 października 2007 r. Wiek 55 lat ubezpieczona ukończyła zaś w dniu (...).r. Sąd Okręgowy zważył, iż sam fakt pobierania przez ubezpieczoną renty z tytułu niezdolności do pracy bez podstawy prawnej, w wyniku błędu organu rentowego, nie może skutkować spełnieniem warunku odnośnie uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy na dzień 6 stycznia 2011 r.

W związku z powyższym w ocenie Sądu Okręgowego nie ma podstaw dla przyznania wnioskodawczyni prawa do świadczenia przedemerytalnego - zaskarżona decyzja organu rentowego jest więc prawidłowa.

W konkluzji, Sąd Okręgowy działając na mocy art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c. w związku z przywołanymi wyżej przepisami ustawy o świadczeniach przedemerytalnych orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła ubezpieczona zarzucając mu, że wydano go z naruszeniem art. 2 ust.3 w związku z jego ust.1 pkt 4 ustawy z 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych. Ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku, uwzględnienie jej odwołania od decyzji ZUS z 10 kwietnia 2012r. oraz zmianę tej decyzji na przyznającą świadczenie przedemerytalne.

Apelująca wskazała, że renta zawsze była jej przyznawana przez ZUS decyzjami. Są one ważne, bo do dnia dzisiejszego nikt ich nie odwołał. W jej ocenie Sąd nie miał prawa przyjąć, że te decyzje nie mają znaczenia, wobec rzekomej pomyłki ZUS.

### **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja jest uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku oraz uwzględnieniem odwołania.

Sąd Okręgowy błędnie ocenił materiał dowodowy, co miało też wpływ na wydanie nieprawidłowego wyroku. Mylnie Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczyni była uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 października 2007 roku.

Sąd Okręgowy ustalił błędnie stan faktyczny w zakresie w jakim uznał, że pobieranie przez ubezpieczoną renty z tytułu niezdolności do pracy następowało bez podstawy prawnej. W niniejszej sprawie ocena spełnienia przez ubezpieczoną prawa do świadczenia przedemerytalnego winna nastąpić z uwzględnieniem decyzji przyznających jej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Przy czym należy zauważyć, że dla dochodzonego przez ubezpieczoną świadczenia przedemerytalnego nie ma znaczenia czy pobierana renta była przyznana z tytułu całkowitej czy też częściowej niezdolności do pracy. I tak przy ocenie tej należy mieć wszystkie decyzje przyznające jej prawo do renty :

- decyzję z dnia 19.12.2005r., którą przyznano ubezpieczonej prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 1.10.2005r. do 31.11.2007r.

- decyzję z dnia 3.12.2007r., którą przyznano ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1.12.2007r. do 30.11.2010r.

- decyzję z dnia 24.11.2010r., którą przyznano ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1.12.2010r. na dalszy okres zgodnie z orzeczeniem lekarza orzecznika tj. do 31.05.2011r.

Z powyższego wynika, że ubezpieczona pobierała nieprzerwanie rentę z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 października 2005r. do dnia 31 maja 2011r., czyli ponad wymagane 5 lat. Wiek 55 lat ubezpieczona ukończyła w dniu (...).

W tym miejscu należy wskazać, że dopóki nie zostanie przesądzone w trybie właściwym o wadliwości decyzji przyznających prawo renty, funkcjonują one w obrocie prawnym i z ich uwzględnieniem winna nastąpić ocena spełnienia przez ubezpieczoną prawa do świadczenia przedemerytalnego. Stanowisko to jest powszechnie akceptowane przez doktrynę: „autorytatywna konkretyzacja uprawnień emerytalno-rentowych, wynikających z ustawy emerytalnej, rodzi określony stopień związania organu rentowego i zainteresowanego wydaną decyzją. W czasie trwania konkretnej i wiążąco ustalonej sytuacji prawnej zainteresowanego, dopóki nie ulegnie ona ex lege zmianie albo nie zostanie wykazana wadliwość rozstrzygnięcia, nie jest dopuszczalna modyfikacja prawomocnej decyzji rentowej. Decyzje rentowe wydawane są w warunkach ścisłego determinizmu i organ rentowy nie dysponuje swobodą w wyborze konsekwencji prawnych ustalanego stanu faktycznego sprawy. W tym sensie wydanie decyzji rentowych służy wykonaniu ustawy i tylko ustawa powinna określać podstawy prawne ich wzruszalności” (R. Babińska, Wzruszalność prawomocnych decyzji rentowych, Warszawa 2007, s. 98). Pozwany organ rentowy dokonał oceny wcześniej wydanych decyzji z pominięciem trybu właściwego dla ich wzruszeniu po ich uprawomocnieniu. Takie postępowanie ZUS jest niedopuszczalne. Ustawa o emeryturach i rentach z FUS w sposób właściwy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych określa reguły wzruszania prawomocnych decyzji. Dopóki decyzja nie zostanie wyeliminowana z obrotu prawnego brak jest podstaw, żeby ustalać stan faktyczny sprawy z pominięciem

prawomocnych decyzji i tego co z nich wynika. Wszelako należy wyjaśnić, że ZUS a za nim Sąd Okręgowy dokonali oceny stanu faktycznego w oparciu o ponowną ocenę dowodów. Praktyka taka została zakwestionowana jako niedopuszczalna w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 kwietnia 2011r., sygn. akt III UK 91/10 przyjął, że w sytuacji gdy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej prawo do emerytury, nie przedstawiono nowych dowodów, istniejących przed dniem wydania tej decyzji a nieznanymi w tym dniu organowi rentowemu, organ rentowy nie może z urzędu wszcząć postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń w trybie art. 114 ust. 1a w związku z ust. 1 ustawy FUS. Odmienna interpretacja tego przepisu, a mianowicie przyjęcie, że przepis ten nawet po upływie wielu lat, przyznaje organowi rentowemu kompetencję do wszczęcia postępowania z urzędu wyłącznie w oparciu o odmienną ocenę wcześniej przedłożonych dowodów narusza zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji. W rozpoznawanej sprawie ZUS, po ponownej analizie akt rentowych wnioskodawczyni, doszedł do wniosku, że zaszła pomyłka w ocenie jej uprawnień odnośnie przyznania renty począwszy od grudnia 2007r. i uznał, że nie wiążą go wydane decyzje przyznające ubezpieczonej świadczenia rentowe po tej dacie. Pozwany organ rentowy dokonał zatem w sposób nieuprawniony oceny wcześniej przedłożonych dowodów i to nawet bez wszczynania postępowania w trybie właściwym dla wzruszania prawomocnych decyzji. Praktykę taką w sposób krytyczny ocenił także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 28 lutego 2012r., K 2/12 ( Dz.U. 2012 Nr 251). Sąd Apelacyjny odsyła do obszernego uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, prezentując tylko w skrócie najważniejsze tezy omawianego orzeczenia. Trybunał Konstytucyjny potwierdził pogląd wyrażany już wcześniej przez ten Sąd, jak i Sąd Najwyższy, według którego weryfikacja decyzji emerytalno-rentowych, wiążąca się w istocie z „odmienną oceną” przedłożonych wcześniej dowodów, jest niedopuszczalna w świetle art. 114 ust. 1 ustawy o FUS. Trybunał Konstytucyjny stwierdził dalej, że trwałość decyzji organów władzy publicznej nie może być pozorna. Ustawodawca nie może z jednej strony deklarować trwałości decyzji (stwierdzając ich prawomocność), a z drugiej strony, bez względu na przyczynę wadliwości decyzji, nie przewidywać żadnych ograniczeń ich wzruszania. Konieczność wyważania interesów jednostki i interesu publicznego zobowiązuje ustawodawcę do wskazywania przesłanek wzruszania decyzji, które uniemożliwią arbitralne, niczym nieograniczone działania władzy publicznej. Trybunał Konstytucyjny zgodził się z wnioskodawcą – Rzecznikiem Praw Obywatelskich – że w świetle regulacji zawartej w art. 114 ust. 1a ustawy o FUS deklarowana przez ustawodawcę prawomocność decyzji wydawanych w sprawach emerytalnych i rentowych ma w istocie charakter iluzoryczny. Tego typu prawomocność nie jest żadnym gwarantem stabilizacji sytuacji prawnej i życiowej jednostki, skoro organ rentowy w każdym czasie i tylko na podstawie odmiennej oceny dowodów może pozbawić jednostkę przysługujących jej praw. Trybunał argumentował także swe stanowisko podnosząc, że obywatel, opierając się na dokonanej przez organ władzy publicznej ocenie przesłanek nabycia prawa i działając w zaufaniu do dokonanej oceny, podejmuje często istotne decyzje życiowe (np. rezygnacja z zatrudnienia), a następnie - gdy okaże się, że decyzje organu były błędne - ponosi wszelkie konsekwencje tych błędów. Dzieje się tak również wtedy, gdy obywatel swym zachowaniem w żadnej mierze nie przyczynił się do sformułowania błędnych ocen.

Przechodząc do oceny czy ubezpieczona spełniła przesłanki do nabycia świadczenia przedemerytalnego wskazać, należy, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4 i ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. Nr 120, poz. 1252 ze zm.) prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje kobiecie, która zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat, i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat i osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat. Świadczenie przysługuje po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli uprawniona spełnia ponadto łącznie następujące warunki:

1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna;

2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych;

3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nie przekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Przedkładając powyższe regulacje na stan faktyczny przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że ubezpieczona spełniła wszystkie przesłanki do przyznania jej prawa do świadczenia przedemerytalnego. Natomiast zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej, od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z dokumentami uzasadniającymi przyznanie prawa do świadczenia. Wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego w dniu 1 marca 2011 r. (data wpływu wniosku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych), a zatem mając na uwadze treść cytowanego powyżej przepisu, należało przyznać wnioskodawczyni prawo do wnioskowanego świadczenia od dnia następnego, tj. od 2 marca 2011 r.

Stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka, co do istoty sprawy.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.

.